

УДК 378.018.43:61-057.87

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.259917>

Оксана Ісаєва, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету "Львівська політехніка", професор кафедри латинської та іноземних мов Львівського національного університету імені Данила Галицького
Ганна Шайнер, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Національного університету "Львівська політехніка"

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ У КРИЗОВИХ УМОВАХ

У статті висвітлюється актуальність дистанційної освіти в кризових умовах та аналізуються реакції впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладів вищої медичної освіти. Дистанційне навчання за допомогою ІКТ розглядається як рушій освітньої діяльності в сучасних умовах нашої країни, тому розробка та впровадження дистанційних форм і методів навчання стала одним з основних напрямів розвитку вищої школи на сучасному етапі. Запровадження форми дистанційної освіти стало можливим завдяки розвитку Інтернет технологій та відповідності стилю життя сучасного студента.

Значна увага зосереджується на ролі викладача у дистанційній освіті та особливостях педагогічної взаємодії викладачів і студентів як суб'єктів дистанційного навчання, висвітлюються інструменти спілкування та засоби організації дистанційного навчання у професійній освіті. Виокремлюються базові функції викладача у процесі дистанційного навчання: педагогічна (або метакогнітивна), організаційна, патріотично-виховна, соціоафективна (або мотиваційна), техніко-адміністративна. Ключовою умовою, що сприяє практичній реалізації дистанційного навчання, є наявність у викладача знань, умінь і навичок роботи з сучасними інформаційними й комунікаційними технологіями.

Увагу зацентовано на сутності та навчальних можливостях дистанційної освіти на основі аналізу й узагальнення педагогічної, дидактичної та наукової літератури.

Ключові слова: студенти-медики; вища медична освіта; дистанційне навчання; професійна підготовка.

Лит. 9.

Oksana Isayeva, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor of the Pedagogy and Innovative Education Department Lviv Polytechnic National University, Professor of the Latin and Foreign Languages Department, Lviv Danylo Halytsky National Medical University
Hanna Shayner, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of the Foreign Languages Department, Institute of Humanities and Social Sciences, Lviv Polytechnic National University

DISTANCE LEARNING FOR MEDICAL STUDENTS IN CRISIS

The article highlights the relevance of distance education in crisis and analyzes the benefits of introducing distance learning in the educational process of higher medical institutions. Distance teaching with the help of ICT is considered as a driver of educational activities in the modern conditions of our country, so the development and implementation of distance learning forms and methods has become one of the main directions of higher education at the present stage. The implementation of distance learning has become possible due to the development of Internet technologies and compliance with the lifestyle of modern students. Therefore, the relevance of the article involves the analysis of the prospects of medical students in the form of distance learning.

Much attention is paid to the role of the teacher in distance education and the peculiarities of pedagogical interaction of teachers and students as subjects of distance learning, communication tools and means of organizing distance learning in vocational education. The basic functions of the teacher in the process of distance learning are distinguished: pedagogical (or metacognitive), organizational, patriotic-educational, socio-affective (or motivational), technical-administrative. The key condition contributing to the practical implementation of distance learning is teacher's knowledge, skills and abilities to work with modern information and communication technologies. Attention is focused on the essence and educational opportunities of distance education based on the analysis and generalization of pedagogical, didactic and scientific literature.

Keywords: medical students; higher medical education; distance learning; vocational training.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогоднішні надзвичайні умови нашої держави передбачають виклик освіті і громадянам. Тому сучасна вища медична освіта покликана реалізувати свої завдання за допомогою формування особливого

освітнього середовища, що уможливить забезпечити підготовку конкурентоспроможних і компетентних фахівців системи охорони здоров'я на ринку праці, здатних якісно виконувати професійні обов'язки, приймати швидкі рішення в умовах пандемії чи військового стану, вдосконалюватися упродовж життя тощо. Своєрідними ознаками формування навчального середовища з підготовки студентів медичних вишів в умовах пандемії КОВІД-19 та військових дій розглядається удосконалення чинного навчального середовища; швидке та ідейне оновлення засобів навчання за допомогою системи MOODLE; поновлення змісту навчання дисциплін соціально-гуманітарного блоку; формування майбутнього лікаря як особистості у військових та кризових умовах; вдосконалення особистісної і професійної культури студентів-медиків у надзвичайних умовах; впровадження синхронного і асинхронного дистанційного навчання у виняткових умовах; розвиток базових компетентностей викладачів для забезпечення ефективного процесу викладання в інформаційному освітньому просторі; формування навчального середовища на основі ІКТ.

Міністерство освіти і науки розробило організаційно-методичні рекомендації щодо навчання за допомогою дистанційних технологій (*лист МОН від 19.05.2020 №6/643-2020*), де увагу зосереджено на загальних принципах організації дистанційного навчання у закладах освіти, розміщено довідкову інформацію про інструменти та платформи, на яких можна навчати дистанційно. Також укладено методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу, значна частина яких присвячена власне дистанційному навчанню (*лист від 17.08.2021 №1/9-414*) [9]. Саме тому дистанційне навчання за допомогою ІКТ розглядається як рушій освітньої діяльності в сучасних умовах нашої країни. В означеному контексті в теорії та методиці вищої медичної освіти постає потреба поєднання інноваційних педагогічних технологій з особливостями професійної підготовки студентів медичних вишів, які повинні адаптуватися до зовнішнього середовища, що швидко змінюється.

Актуальність розвідки полягає у тому, щоб проаналізувати рівень перспектив студентів у формі дистанційного навчання.

Тому **метою** статті є виявлення впливу дистанційного навчання на студентів медичних вишів у процесі професійної підготовки.

Відповідно до мети дослідження визначено такі **завдання**:

- визначити цілі, які передбачають формування навчального середовища на основі ІКТ;

- сформулювати основні принципи застосування дистанційного навчання у процесі професійної підготовки студентів-медиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дистанційне навчання у процесі професійної підготовки студентів вивчали науковці: І. Попко охарактеризувала практичні аспекти дистанційного навчання у навчальних закладах освіти Канади та особливості ролі викладача; Н. Мась, Н. Сторожук, Л. Ряба, Л. Солодєєва дослідили досвід використання дистанційного навчання у провідних освітніх закладах Європи і визначили основні проблеми, що перешкоджають запровадженню цієї форми в Україні; Ю. Попова висвітлила досвід Великобританії щодо дистанційної підготовки вчителів на прикладі Відкритого університету засобами ІКТ; Н. Сулим опрацювала технології дистанційного навчання, визначила його компоненти, поширені форми занять з використанням комп'ютерних телекомунікацій; С. Тимошенко проаналізувала становлення та розвиток дистанційної освіти у Великій Британії; Л. Філіпова та О. Олійник вивчали зарубіжні концепції та моделі дистанційного навчання й уточнили педагогічні й інформаційні технології (Інтернет-технології), що використовуються в освітньому процесі дистанційної освіти.

Низка учених розглядають запровадження у навчальний процес інформаційно-комунікативних технологій як один з ефективних методів розв'язання проблеми підготовки майбутніх фахівців сфери охорони здоров'я, а саме В. Биков, А. Галаган, Ю. Горошко, М. Жалдак, Т. Капустіна, В. Ключко, Т. Крамаренко, Т. Крилова, Н. Морзе, С. Раков, Ю. Рамський, С. Семеріков, О. Співаковський, Д. Тиффін, Б. Шуневич.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Підготовка фахівців сфери охорони здоров'я ґрунтується на інтенсивному застосуванні ІКТ навчання в освітній та професійній діяльності і вважається не лише важливою складовою процесу навчання, але й одним з провідних засобів лікувально-діагностичного процесу. Адже лікарі працюють з різноманітним переліком програм, базами даних пацієнтів і лікарняними, електронними рецептами, внутрішніми локальними мережами, аптечними інформаційними системами тощо. Тобто умови карантину зосередили медиків на телемедицині, що є вкрай актуально в сучасних умовах. Тому адаптація щодо дистанційного навчання має бути успішною з огляду на майбутню кар'єру та самореалізацію студентів.

Уважаємо доречною думку наукоця Б. Холмберг, що у дистанційному навчанні як формі освіти переважає відсутність постійного і безпосереднього контролю із боку викладача, а в плануванні й опосередкованому керівництві освітнім процесом головну роль відводиться закладу освіти, котрий вирізняє навчання на відстані від самостійного навчання [6]. Тому необхідно засередити увагу на базових функціях викладача в процесі дистанційного навчання:

- педагогічна (або метакогнітивна),
- організаційна,
- патріотично-виховна,
- соціоафективна (або мотиваційна),
- техніко-адміністративна.

Загальновідомо, що кожна країна має свої особливості дистанційного навчання і рекомендованих платформ відповідно, тому існують різноманітні підходи до визначення поняття “дистанційне навчання”, яке сформулювали вчені М. Томпсон, М. Мур, А. Кларк, і Д. Кіган. Власне кожен науковець засереджував увагу на окремому аспекті [5]. Дослідниця Н. Жевакіна вважає, що дистанційне навчання – це цілеспрямований інтерактивний процес взаємодії викладача та здобувача вищої освіти, що ґрунтується на використанні сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, які дають змогу здійснювати навчання на відстані, а отже, надає можливість отримувати освіту у процесі виробничої діяльності, за місцем проживання, можливість організації процесу самоосвіти, планування та здійснення індивідуальної освітньої траєкторії залежно від власних можливостей і потреб, поширює коло здобувачів освіти, яким доступні усі види освітніх ресурсів поза віковими, соціальними обмеженнями, станом здоров’я, підвищує соціальну та професійну мобільність населення [2, 70]. Науковець В. Куклев досліджує поняття “мобільне навчання” як процес за підтримки мобільних гаджетів незалежно від місця та часу, використовуючи особливе програмне забезпечення на педагогічному ґрунті модульного і міждисциплінарного підходів [3, 27]. На думку О. Гнедкової, “змішане навчання” – це цілеспрямований процес взаємодії суб’єктів навчання, у якому поєднані традиційна та дистанційна форми навчання, що може відбуватися в аудиторії та поза її межами, у синхронному та асинхронному режимах і базуватися на широкому використанні ІКТ” [1, 65].

Дослідник М. Танась виокремлює поняття “навчання на відстані”, які найчастіше зустрічаються у закордонних джерелах: (distant learning), коли основною діяльністю є діяльність

того, хто навчається, за допомогою Інтернет, комп’ютерів, телебачення, радіо тощо; (distance teaching), коли головну роль виконує викладач; (tele-teaching) як навчання з використанням засобів телекомунікацій; (teaching by network) як мережеве навчання [4, 79–82].

Аналіз наукової літератури засвідчує, що автори мають різні точки зору в питаннях, пов’язаних з організацією взаємодії викладачів і студентів; з розробкою навчальних матеріалів, оцінкою результатів навчання і з керуванням навчальним процесом в умовах дистанційного навчання. Отож завдання викладача – не лише подати студентам теоретичні знання відповідно до стандартів освіти, але й сформулювати у них професійні компетентності та життєво важливі вміння пошуку, синтезу, збирання та опрацювання необхідних медичних даних, вміння ефективно взаємодіяти з колегами в екстрених ситуаціях, працювати у команді, брати на себе відповідальність, представляти результати власної роботи, самостійно опановувати новітні технології.

Численні прихильники *автономного* навчання характеризують його як плановану і систематичну діяльність, яка включає вибір, дидактичну підготовку і подання навчальної інформації, а також спостереження і надання допомоги студентам у навчанні за допомогою подолання відстані між студентом і викладачем, використовуючи різноманітні засоби зв’язку. Таким чином, роль викладача зводиться до мінімуму, а функції щодо надання допомоги студенту в його навчанні, на думку науковця, мають виконуватися за допомогою різних засобів зв’язку. Учений першочергову увагу приділяє автономії і незалежності студента. Тобто увагу зосереджено на студентоцентричному підході. Отож, завдання закладу освіти “ допомогти студентові тоді, коли він цього бажає, якщо сам не може впоратися з виконанням поставлених завдань.

Особливої уваги заслуговує твердження Ч. Ведмеєра про диференціацію *викладання і навчання* як єдиний шлях подолання просторово-часового бар’єру в процесі дистанційного навчання. Також дослідник представляє поняття *незалежне навчання*, тобто студенти не залежать від викладача і мають певний ступінь свободи і відповідальність, тобто власне середовище. При незалежному навчанні викладачі і студенти виконують свої функції та завдання незалежно один від одного, підтримуючи контакт різноманітними способами (обмін поштою, застосунками месенджер тощо) [8],

зосереджуючи увагу на перевагах незалежного навчання: просторове і часове розділення між суб'єктами навчання; індивідуалізація навчання; навчання відбувається через діяльність студентів; відповідальність студента за темп і результати навчання.

У наукових працях М. Мура розглядається поняття “незалежне навчання”, яке характеризує “освітню систему, в якій студент має автономію і відділений від викладача в часі і просторі”. Зв'язок між студентом і викладачем відбувається лише за допомогою технічних засобів. М. Мур класифікує програми дистанційного навчання як “автономні” (які визначаються студентом) або “неавтономні” (які визначаються викладачем). Ступінь автономії конкретного студента він обумовлює такими факторами: вибір цілей навчання лежить на відповідальності студента чи викладача (автономія у поставленні цілей); вибір і використання методу навчання є рішенням викладача чи студента (автономія у методах навчання); рішення про вибір критеріїв і методів оцінювання зроблено студентом чи викладачем (автономія в оцінюванні) Тобто *незалежне навчання* передбачає однаковий вплив студента і викладача на визначення цілей, методів навчання і методів оцінки будь-якої навчальної програми [7, 78–88].

Уважаємо, що при виборі платформи, інструментів та ресурсів для дистанційного навчання необхідно звертати увагу на такі критерії:

- результативність – наскільки ресурс та онлайн-інструмент допомагає досягнути очікуваних результатів навчання;
- універсальність – можливість використовувати єдину платформу для усіх видів діяльності;
- зрозумілість інтерфейсу для студентів різного віку;
- доступність для осіб з особливими освітніми потребами;
- можливість використовувати на пристроях з різними операційними системами;
- безпечність – варто мінімізувати платформи, що збирають персональні дані студентів та педагогів.

Дистанційне навчання також дає змогу студентам активізувати самостійну і науково-дослідницьку роботу, індивідуалізувати та диференціювати окремі аспекти навчання.

Висновок. Зміст професійної підготовки студентів-медиків реалізується через комплекс діагностичних, проєктувальних, конструктивних, організаторських та комунікативних умінь. Пошук засобів подолання цифрового бар'єру в системі вищої освіти розглядається як один з провідних у методиці професійного навчання. Надання

закладам освіти сучасних технічних засобів ІКТ створює умови для організації електронного навчання. Розвиток та становлення майбутнього фахівця як особистості відбувається з огляду на індивідуалізацію навчання, можливість студента самостійно оволодівати змістом освіти, відбувається просторове і часове розділення між суб'єктами навчання, надання можливості ефективно розподіляти час для навчання, впроваджується інтеграція з традиційними методами навчання, тобто організація і керування процесом навчання проходить за допомогою інформаційних технологій.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні результатів навчальної діяльності студентів-медиків під час пандемії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гнедкова О. О. Педагогічні умови формування фахових знань майбутніх учителів іноземних мов у процесі дистанційного навчання : дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон. 2017. 19 с.
2. Жевакіна Н. В. Технологія дистанційного навчання: сутність та особливості. *Вісник Луган. держ. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка*. № 4. 2003. С. 68–73.
3. Куклев В. А. Становление системы мобильного обучения в открытом дистанционном образовании: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики и образования. Ульяновский государственный технический университет. Ульяновск. 2010. 46 с.
4. Танась М. Дистанційна освіта в дидактичній концепції. *Вища освіта України*. Київ. №1. 2003. С. 73–82.
5. Хассон В. Дж. Критерії якості дистанційної освіти. *Вища освіта*. № 1. 2004. С. 92–99.
6. Holmberg B. Distance Education International Perspectives. London. 1983. 115 p.
7. Moore M. Toward a theory of independent learning and teaching. *Journal of Higher Education*. Vol. 12. 1973. P. 661–679.
8. Wedemeyer C. Learning at the Backdoor: Reflections on non-traditional learning in the lifespan. Madison. 1981. 130 p.
9. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/distancijne-navchannya>

REFERENCES

1. Hnyedkova, O. O. (2017). Pedagogical conditions of formation of professional knowledge of future teachers of foreign languages in the process of distance learning. *Candidate's thesis*. 19 p. [in Ukrainian].
2. Zhevakina, N. V. (2003). Technology of distance learning: essence and features. *Bulletin of Luhansk. state ped. Taras Shevchenko University*. No. 4. pp. 68–73. [in Ukrainian].

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ІВЕНТ-ПЕДАГОГА: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

3. Kuklev, V. A. (2010). Stanovlenie sistemy mobilnogo obucheniya v otkrytom distantsionnom obrazovanii [The formation of a mobile learning system in open distance education]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Ulyanovsk State Technical University. Ulyanovsk. 46 p.

4. Tanas, M. (2003). Dystantsiyna osvita v dydaktychniy kontseptsiyi [Distance education in the didactic concept]. *Higher education in Ukraine*. Kyiv. No.1. pp. 73–82. [in Ukrainian].

5. Khasson, V. Dzh. (2004). Kryteriyi yakosti dystantsiynoyi osvity [Quality criteria for distance

education]. *Higher Education*. No. 1. pp. 92–99. [in Ukrainian].

6. Holmberg, B. (1983). Distance Education International Perspectives. London. 115 p. [in English].

7. Moore, M. (1973). Toward a theory of independent learning and teaching. *Journal of Higher Education*. Vol. 12. pp. 661–679. [in English].

8. Wedemeyer, C. (1981). Learning at the Backdoor: Reflections on non-traditional learning in the lifespan. Madison. 130 p. [in English].

9. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/distancijne-navchannya> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 11.03.2022

УДК 378.091.3:37.091.12:379.81

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.259947>

Світлана Кушнірук, доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Ірина Дубровіна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, науковий співробітник Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського

Андрій Шевченко, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ІВЕНТ-ПЕДАГОГА: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті висвітлені особливості професійної підготовки майбутніх івент-педагогів освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” і науково обґрунтовано доцільність організації проєктної діяльності в освітньому процесі ЗВО України. Досліджено індивідуальні та колективні форми організації проєктної діяльності, що є важливою складовою підготовки майбутнього бакалавра. Проаналізовано форми проєктів за змістом, кількістю учасників – представників різних вікових і соціальних груп: інформаційно-масові, діяльнісно-практичні, індивідуальні та наочні. Висвітлено особливості впровадження таких проєктних напрямів: соціокультурного, дослідницького, екологічного, національно-патріотичного й анімаційно-рекреаційного.

Ключові слова: культурно-освітнє дозвілля; інноваційні проєкти; класифікація студентських проєктів; професійна компетентність, підготовка бакалавра.

Літ. 14.

Svitlana Kushniruk, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogy Department, Drahomanov National Pedagogical University

Iryna Dubrovina, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogy of Higher School Department Drahomanov National Pedagogical University, Research Fellow, Institute of Bibliology of the V.I. Vernadskiy National Library of Ukraine

Andrii Shevchenko, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogy Department Drahomanov National Pedagogical University

ORGANIZATION OF PROJECT ACTIVITIES IN FUTURE TEACHERS – EVENTS ORGANIZERS TRAINING: A PRACTICAL ASPECT

Peculiarities of professional training of specialists in mastering the subject learning outcomes and formation of general and subject competencies of the educational and professional program 011 Educational, pedagogical sciences “Leisure Pedagogy” on the basis of project technologies are considered in the article. The processes of globalization of cultural and educational space and the requirements for a modern event teacher who must be able to independently model, design innovative techniques, methods, technologies of teaching and education are described. The individual and collective nature of the forms of organization of project activities, which is an